Ammattiosaajan työkykypassi

Ammatin työkykyvalmiudet:
Työkykyvalmiuksien perusteet

Ammatin työkykyvalmiudet:
Työkykyvalmiuksien vahvistaminen ja syventäminen

Hyvinvointi:
Toiminta- ja työkykyä edistävä liikunta

Hyvinvointi:
Terveysosaaminen

Hyvinvointi:
Harrastuneisuus ja yhteistyötaidot

Käyttöönoton, opetuksen ja ohjauksen käsikirja

Yhteensopiva 1.8.2018 voimaan tulleiden ammatillisten perustutkintojen sekä ammatti- ja erikoisammattitutkintojen perusteiden kanssa.

Opetus- ja kulttuuri-ministeriö

sakur

OPETUSHALLITUS
UTBILDNINGSSTYRELSEN

Tässä käsikirjassa:

Ammattiosaajan työkykypassin tavoitteet 3

Työkykypassin osa-alueet, niiden suorittaminen ja arviointi 4

Työkykypassin osa-alueiden valtakunnallisesti määritetyt osaamistavoitteet 5

Osa-alue 1, ammatin työkykyvalmiudet:

Työkykyvalmiuksien perusteet 6

Työkykyvalmiuksien vahvistaminen ja syventäminen 7

Osa-alue 2, hyvinvointi:

Toiminta- ja työkykyä edistävä liikunta 8

Terveysosaaminen 9

Harrastuneisuus ja yhteistyötaidot 10

Ammattiosaajan työkykypassin käyttöönotto 11

Opintojen suorittaminen, seuranta, arviointi ja todistus 12

Työkyvyn kokonaisuus 13

Ammattiosaajan työkykypassin työkalut 14

lyhin.fi

linkit lyhentää pivito.fi

Julkaisu sisältää lyhytlinkkejä, joiden avulla helpotamme painetun version lukijan navigointia lisätietoon. Lyhytlinkin avulla sinut ohjataan sivulle, jonka pitkän osoitteen näpyttely olisi muutoin turhan työlästä.

Tämän julkaisun verkkojulkaisu: lyhin.fi/tkpkk

ISBN 978-952-7186-15-2 (nidottu julkaisu)
ISBN 978-952-7186-16-9 (verkkojulkaisu)
ISBN 978-952-7186-17-6 (pdf-julkaisu)

1. Ammattiosaajan työkykypassin tavoitteet

Ammattiosaajan työkykypassilla vaikutetaan opiskelijoiden hyvinvointikäyttäytymiseen. Tavoitteena on lisätä opiskelijoiden tietoja, taitoja ja motivaatiota huolehtia omasta terveydestään ja hyvinvoinnistaan opiskelun aikana ja sen jälkeen niin, että työhyvinvoinnin ylläpitäminen on osa elämäntapaa. Ammatillisen koulutuksen lain toisessa pykälässä todetaan, että tutkintojen ja koulutuksen tarkoituksena on antaa valmiuksia työ- ja toimintakyvyn jatkuvaan ylläpitoon sekä tukea opiskelijoiden kehitystä hyviksi, tasapainoisiksi ja sivistyneiksi ihmisiksi. Työkykypassin käyttöönotto edistää ja mahdollistaa näiden valmiuksien oppimista.

Työkykypassin avulla:

- Tuetaan ammatillista kasvua ja kehittymistä sekä vastataan oman alan työkykyhaasteisiin esim. työturvallisuuden ja -ergonomian osalta.
- Motivoidaan ja ohjataan opiskelijaa omaehtoiseen toiminta- ja työkyvyn ylläpitoon sekä terveydestä ja hyvinvoinnista huolehtimiseen muun muassa terveyttä edistävän liikunnan avulla.
- Tuetaan opiskelijoiden osallisuutta sekä ryhmissä että itsenäisinä toimijoina.

Opettajalle työkykypassi on väline nostaa esiin työkykyä ja hyvinvointia tukevat opittavat asiat. Työkykypassiin on koottu yhteen keskeiset työkykyä ja hyvinvointia ylläpitävät osa-alueet: liikunta, terveysosaaminen sekä harrastukset ja yhteistyötaidot. Ammattiosaajan työkykypassin avulla opettaja kytkee osa-alueet osaksi tutkinnon suorittamista ja liittää passin osa-alueet vastaaviin tutkinnon osiin.

Opiskelijalle työkykypassi on osoitus työkyky- ja hyvinvointiosaamisesta. Opittujen asioiden myötä opiskelija osaa huolehtia omasta hyvinvoinnistaan. Hän tuntee työyhteisön hyvinvointiin vaikuttavat tekijät, ja on mukana rakentamassa ja edesauttamassa yhteisön työhyvinvointia. Työkykypassi ja siihen liittyvät oppimisen menetelmät ohjaavat opiskelijaa välittämään omasta terveydestään ja työkyvystään.

Koulutuksen järjestäjälle työkykypassi on yksi tapa kantaa yhteiskuntavastuuta (tem.fi/yhteiskuntavastuu) ja toteuttaa koulutustakuuta (lyhin.fi/saku75). Työkykypassin avulla tehdään näkyväksi hyvinvoivan oppimisympäristön malliin (lyhin.fi/hoy) sisältyvät toimintakykyä, terveyttä ja hyvinvointia edistävät opetuksen sisällöt. Ammattiosaajan työkykypassin avulla on tarkoitus saada oppilaitoksissa työskentelevät mukaan edistämään oppilaitosyhteisön terveyttä ja hyvinvointia.

Työnantajalle työkykypassi antaa tietoa työnhakijan omasta motivaatiosta, tiedoista ja taidoista huolehtia toiminta- ja työkyvystään.

Osa-alueet

Ammattiosaajan työkykypassi koostuu kahdesta osa-alueesta, joiden vaativuus on yhteensä 9 osaamispistettä:

Ammatin työkykyvalmiudet (4 osp.)

- Työkykyvalmiuksien perusteet
- Työkykyvalmiuksien vahvistaminen ja syventäminen

Hyvinvointi (5 osp.)

- Toiminta- ja työkykyä edistävä liikunta
- Terveysosaaminen
- Harrastuneisuus ja yhteistyötaidot

Ammattiosaajan työkykypassin opetuksen ja ohjauksen järjestäminen on koulutuksen järjestäjille vapaaehtoista, samoin passin suorittaminen on vapaaehtoista opiskelijalle. Ammattiosaajan työkykypassin myöntää opiskelijalle koulutuksen järjestäjä.

2. Työkykypassin osa-alueet sekä niiden suorittaminen ja arviointi

Ammattiosaajan työkykypassin osa-alueet opitaan osana ammatillista perustutkintoa, ammattitutkintoa tai erikoisammattitutkintoa. Osa-alueet voidaan kytkeä ammatillisiin, yhteisiin tai valinnaisiin tutkinnon osiin. Myös opiskelijakunta- ja tutortoiminnassa sekä vapaa-ajan harrastuksissa hankittu osaaminen voidaan tunnustaa osaksi työkykypassia.

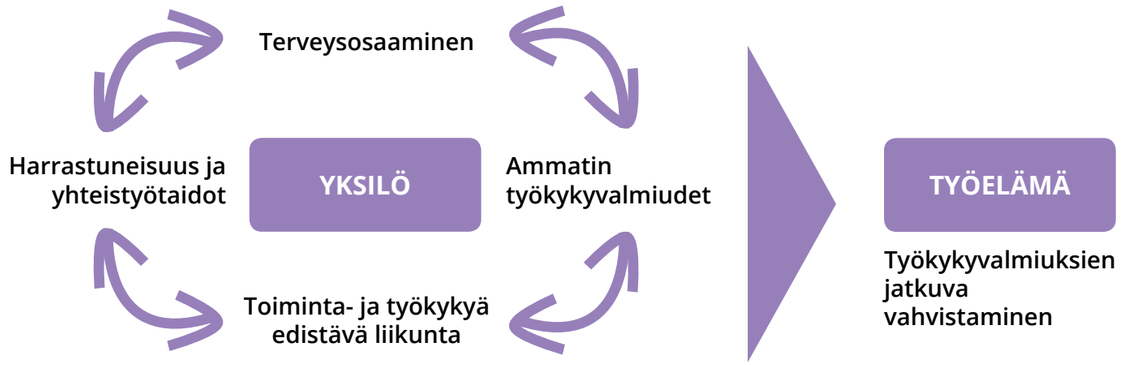

Työkykypassin osa-alueet opitaan yksilön näkökulmasta, ja osaamista laajennetaan työelämässä. Osa-alueet voi suorittaa haluamassaan järjestyksessä.

Työkykypassin osa-alueiden valtakunnallisesti määritetyt osaamistavoitteet

Taulukossa on kuvattu ammattiosaajan työkykypassin valtakunnallisesti määritetyt osa-alueet ja osaamistavoitteet.

OSA-ALUEET	Ammatin työkykyvalmiudet (4 osp.)		Hyvinvointi (5 osp.)		
	Työkykyvalmiuksien perusteet	Työkykyvalmiuksien vahvistaminen ja syventäminen	Toiminta- ja työkykyä edistävä liikunta	Terveysosaaminen	Harrastuneisuus ja yhteistyötaidot
OSAAMISTAVOITTEET	Opiskelija tiedostaa tulevan ammattinsa työkykyhaasteet ja oman toimintansa vaikutuksen työkykyyn sekä osaa toimia omaa ja yhteisön työkykyä edistävästi. Opiskelija osaa kehittää ryhmän työturvallisuutta ja työkykyä työympäristössä omien työkäytäntöjensä kautta.	Opiskelija osaa vahvistaa ja syventää työkykyä tukevaa osaamistaan työelämässä. Opiskelija osaa hankkia lisää tietoa ja taitoa työkyvystä, osallistua työkykyä konkreettisesti parantavaan toimintaan ja siirtää oppimaansa käytäntöön.	Opiskelija ymmärtää fyysisen aktiivisuuden sekä paikallaanolon merkityksen toiminta- ja työkyvylle, osaa tunnistaa oman alansa kuormitustekijät sekä osaa liikkua toiminta- ja työkykyään ylläpitäen tai edistäen. Opiskelija osaa hakea tietoa ja tutustua käytännössä terveyttä, fyysistä ja psyykkistä vireystilaa sekä jaksamista edistäviin liikuntamuotoihin.	Opiskelija ymmärtää liikunnan, ravinnon, levon, unen, virkistyksen, ihmissuhteiden, elämäntapojen ja terveyden väliset yhteydet sekä osaa ottaa ne huomioon toiminnassaan. Lisäksi hän tuntee oman alansa keskeiset terveyttä ja työkykyä kuormittavat tekijät ja osaa ottaa ne työssään huomioon. Opiskelija tiedostaa omien valintojensa vaikutukset toiminta- ja työkykyynsä ja osaa hakea tarvittaessa opiskeluhuollon ja opiskelijaterveydenhuollon palveluja.	Opiskelija ymmärtää harrastusten merkityksen työkyvyn edistämisessä ja osaa hyödyntää harrastuksia työssä jaksamisessa ja ammattiosaamisensa kehittämisessä. Opiskelija osaa aloittaa tai jatkaa itselleen sopivaa harrastusta.

AMMATTIOSAAJAN TYÖKYKYPASSI

1 osa-alue Ammatin työkykyvalmiudet: **Työkykyvalmiuksien perusteet**

Ammatin työkykyvalmiudet -osa-alueen tavoitteena on, että opiskelija tuntee työkykyvalmiuksiin vaikuttavat tekijät ja osaa toimia edistäen ja ylläpitäen työkykyään. Työturvallisuus, työergonomia, tapa tehdä työtä, työn ja työympäristön suunnittelu, työyhteisössä toimiminen sekä työelämän sääntöjen noudattaminen ovat tekijöitä, jotka vaikuttavat oleellisesti työkykyyn.

Osatakseen työkykyvalmiuksien perusteet opiskelija oppii huolehtimaan henkilökohtaisista voimavaroistaan ottaen huomioon ammattialan vaatimukset.

Osaamistavoitteet

Tavoitteena on, että opiskelija tiedostaa tulevan ammattinsa työkykyhaasteet ja oman toimintansa vaikutuksen työkykyyn sekä osaa toimia omaa ja yhteisön työkykyä edistävästi. Opiskelija osaa kehittää ryhmän työturvallisuutta ja työkykyä työympäristössä omien työkäytäntöjensä kautta.

Osaamisen arviointi

Opiskelija havaitsee ja tunnistaa työhönsä liittyvät vaarat ja ilmoittaa niistä. Hän toimii omassa työssään ohjeiden mukaisesti ja vaaratilanteita ennaltaehkäisevästi sekä perustelee toimintansa. Hän noudattaa työturvallisuutta ja soveltaa tietoa muuttuviin olosuhteisiin, arvioi toimintaansa avoimesti ja realistisesti sekä ottaa vastaan palautetta ja hyödyntää sitä toiminnassaan tarkoituksenmukaisesti. Opiskelija suojautuu työhön ja työympäristöön liittyviltä vaaroilta, käyttää työvälineitä, laitteita ja suojaimia asianmukaisesti sekä varmistaa oman, työtovereiden ja asiakkaiden turvallisuuden eri tilanteissa.

Opiskelija havaitsee ja tunnistaa ammattinsa keskeiset työterveyttä ja työkykyä kuormittavat tekijät. Hän ennakoi ja suunnittelee työnsä huomioiden terveysnäkökohdat, noudattaa ergonomiaa työssään ja soveltaa sitä vaihtelevissa työtilanteissa. Opiskelija hyödyntää oma-aloitteisesti alalle soveltuvaa terveyttä edistävää liikuntaa toimintakykynsä edistämiseksi. Hän osaa toimia terveellisesti ja turvallisesti.

Opiskelija toimii sujuvasti ryhmässä ja osaa tarvittaessa käsitellä myös ristiriitatilanteita. Opiskelija tuntee työelämän tiedon ja tuen lähteet ja hankkii työyhteisössä tietoa ja tukea tarvittaessa.

1 osa-alue Ammatin työkykyvalmiudet: **Työkykyvalmiuksien vahvistaminen ja syventäminen**

Työkyky on monen eri tekijän summa, ja jokaisella on siinä omat vahvuutensa. Saavuttaakseen työkykyvalmiuksien vahvistamisen osaamistavoitteet opiskelija voi syventää työkykyvalmiuksiaan valintansa mukaan toimien työelämässä. Työyhteisössä toimimisen taidot ovat opiskelijalle olennainen osa työkyvyn rakentamista ja edistämistä. Vuorovaikutus- ja verkostoitumistaidot työyhteisössä ovat tärkeitä valmiuksia, jotka tukevat työkyvyn eri osa-alueita.

Osaamistavoitteet

Työkykyvalmiuksien vahvistamisen tavoitteena on, että opiskelija osaa vahvistaa ja syventää työkykyä tukevaa osaamistaan työelämässä. Hän osaa hankkia lisää tietoa ja taitoa työkyvystä, osallistua työkykyä konkreettisesti parantavaan toimintaan ja siirtää oppimaansa käytäntöön.

Osaamisen arviointi

Opiskelija kykenee tunnistamaan työkyvyn eri osa-alueita vahvistavia keinoja työpaikalla ja vapaa-ajalla ja ottamaan näitä käyttöön. Opiskelija tuntee oman alansa työehdot ja keskeisen työlainsäädännön ja toimii oikeuksiensa ja velvollisuuksiensa mukaisesti. Opiskelija perehtyy työpaikan työsuojeluohjeisiin ja -määräyksiin, toimii niiden mukaisesti sekä huolehtii työturvallisuudesta.

Opiskelija hankkii tietoa työyhteisön työkykyä lisäävästä toiminnasta, osallistuu siihen aktiivisesti ja toimii joustavasti erilaisissa tilanteissa. Opiskelija kykenee vuorovaikutukseen työyhteisössä eri asemassa olevien ihmisten kanssa, työskentelemään osana työryhmää ja erilaisten ihmisten kanssa sekä toimimaan sovittelevasti myös konfliktitilanteissa.

Suosituksia ja vinkkejä

Työkykyvalmiuksien vahvistaminen on ammattiosaajan työkykypassin erikoistumisosio, jota suoritettaessa opiskelijalla tulee olla jo hyvä käsitys työkyvystä sekä tulevan ammattinsa sille asettamista vaatimuksista. Osa-alueen luontevin suoritusvaihe on opintojen loppupuolella, ja siihen tulee sisältyä työelämässä osoitettua osaamista. Osa-alueen osaamista peilataan työelämässä saatujen kokemusten kautta.

2 osa-alue Hyvinvointi: **Toiminta- ja työkykyä edistävä liikunta**

Liikunta on fyysisen toiminta- ja työkyvyn perusta, jolla ennaltaehkäistään muun muassa tuki- ja liikuntaelinsairauksia. Liikunnan avulla edistetään mielen hyvinvointia, ja sitä voidaan käyttää välineenä myös sosiaalisen toimintakyvyn kehittämisessä ja ylläpitämisessä.

Osaamistavoitteet

Toiminta- ja työkykyä edistävän liikunnan tavoitteena on, että opiskelija ymmärtää fyysisen aktiivisuuden sekä paikallaanolon merkityksen toiminta- ja työkyvylle, osaa tunnistaa oman alansa kuormitustekijät sekä osaa liikkua toiminta- ja työkykyään ylläpitäen tai edistäen. Opiskelija osaa hakea tietoa ja tutustua terveyttä, psyykkistä ja fyysistä vireystilaa ja jaksamista edistäviin liikunta-muotoihin.

Osaamisen arviointi

Opiskelija pitää yllä fyysistä toimintakykyään osallistumalla liikuntatilanteisiin annettujen ohjeiden mukaan ja noudattaa reilun pelin periaatteita.

Opiskelija ymmärtää liikunnan, terveellisen ravinnon ja levon merkityksen omaan terveyteensä ja hyvinvointiinsa sekä suunnittelee ja noudattaa itselleen laatimaansa liikuntasuunnitelmaa niin opiskelu- kuin työelämäjaksolla. Opiskelija arvioi oman fyysisen toimintakykynsä kehittymistä.

Opiskelija osallistuu järjestettyyn liikuntatoimintaan ja -tilaisuuksiin ja kannustaa myös muita osallistumaan tai harrastaa omatoimisesti säännöllistä liikuntaa, josta pitää liikuntapäiväkirjaa.

Opiskelija hyödyntää omassa toiminnassaan erilaisia terveyttä edistäviä ja kuntoliikunnan muotoja ja seuraa omaa edistymistään.

Suosituksia

Toiminta- ja työkykyä edistävässä liikunnassa tulee huomioida opiskelijan tulevan ammatin fyysiset kuormitustekijät ja suunnata liikunnan sisältöä sen mukaisesti. Liikunnan hyödyt suhteessa ammatissa toimimiseen on hyödyllistä tehdä näkyväksi opiskelijalle. Fyysisen toimintakyvyn seuraaminen ja sen yhdistäminen työssä pärjäämiseen voi lisätä opiskelijoiden motivaatiota liikuntaa kohtaan.

Toiminta- ja työkykyä edistävän liikunnan opetusta ja ohjausta voidaan toteuttaa liikunnan opetuksena, oppilaitoksen liikuntakerhoissa tai liikunnanopettajan kanssa laaditun liikuntaohjelman toteuttamisella. Osaaminen voidaan osoittaa myös liikuntaharrastuksena, josta ohjaaja tai valmentaja kirjoittaa todistuksen. Omatoimisen liikkumisen kirjaamiseen voidaan käyttää myös teknisiä apuvälineitä.

2 osa-alue Hyvinvointi: **Terveysosaaminen**

Terveysosaaminen luo pohjan terveyskäyttäytymiselle, joka mahdollistaa työkyvyn kehittämisen ja ylläpitämisen. Ravinto, uni, liikkuminen, psyykkinen ja sosiaalinen hyvinvointi sekä sairauksien ehkäiseminen ovat tärkeä osa työkykyä.

Osaamistavoitteet

Tavoitteena on, että opiskelija ymmärtää liikunnan, ravinnon, levon, unen, virkistyksen, ihmissuhteiden, elämäntapojen ja terveyden väliset yhteydet ja osaa ottaa ne huomioon toiminnassaan. Lisäksi hän tuntee oman alansa keskeiset terveyttä ja työkykyä kuormittavat tekijät ja osaa ottaa ne työssään huomioon. Hän tiedostaa omien valintojensa vaikutukset toiminta- ja työkykyynsä ja osaa hakea tarvittaessa opiskeluhuollon ja opiskelijaterveydenhuollon palveluja.

Osaamisen arviointi

Opiskelija tunnistaa oman alansa tavallisimmat terveyshaitat sekä terveyttä ja opiskelukykyä kuormittavat tekijät ja välttää niitä. Opiskelija tietää fyysiseen, sosiaaliseen ja psyykkiseen toimintakykyyn vaikuttavat tekijät, arvioi ja soveltaa tätä tietoa sekä laatii hyvinvointisuunnitelman ja noudattaa sitä. Opiskelija toimii sovittujen terveyttä edistävien toimintaohjeiden tai -suunnitelman mukaisesti.

Suosituksia ja vinkkejä

Tämän osa-alueen sisältöjä voi hyödyntää työkyvyn ja hyvinvoinnin ylläpito -tutkinnonosassa toteutettavan hyvinvointisuunnitelman yhteydessä. Terveysosaamista voidaan opettaa ja ohjata mm. arjen hallinnan, opiskelukyvyn ja asumisen kursseilla sekä esimerkiksi painonhallinta- ja irti tupakasta -ryhmiä käynnistämällä.

2 osa-alue Hyvinvointi: **Harrastuneisuus ja yhteistyötaidot**

Harrastukset ovat vastapainoa työlle ja auttavat palautumaan työn rasituksesta.

Mielekäs vapaa-ajan toiminta voi avata uusia näkökulmia myös työhön ja ammatissa toimimiseen. Toisaalta harrastukset vahvistavat usein myös työelämässä tarvittavia sosiaalisia taitoja.

Osaamistavoitteet

Tavoitteena on, että opiskelija ymmärtää harrastusten merkityksen työkyvyn edistämisessä ja osaa hyödyntää harrastuksia työssä jaksamisessa ja ammattiosaamisensa kehittämisessä. Opiskelija osaa aloittaa tai jatkaa itselleen sopivaa harrastusta.

Osaamisen arviointi

Opiskelija osallistuu säännöllisesti oppilaitoksen opiskelijakunta-, tutor- tai kerhotoimintaan tai oppilaitoksen yhteistyökumppaneiden tai sidosryhmien järjestämään kerhotoimintaan. Vaihtoehtoisesti opiskelijalla on omaan vapaa-aikaansa liittyvä säännöllinen harrastus, joka voi olla kulttuuriin, liikuntaan, vapaaehtoistoimintaan tai yhteiskunnalliseen vaikuttamiseen liittyvää toimintaa yksin tai osana yhteisöä.

Opiskelija kykenee ilmaisemaan itseään ja toimimaan niin kahdenkeskisissä kuin pienryhmien vuorovaikutustilanteissa.

Suosituksia ja vinkkejä

Opiskelija voi osoittaa osaamisensa oppilaitoksen opiskelijakunta- ja/tai tutortoiminnassa sekä erilaisissa osallisuutta edistävissä liikunta-, kulttuuri- tai ammattikerhoissa. Osaamista voi osoittaa myös oppilaitoksen ulkopuolisessa harrastustoiminnassa tai erilaisten kansalaisjärjestöjen vapaaehtoistyössä. Opiskelijan rooli voi olla osallistuja, ohjaaja, valmentaja, tuomari tai yhdistyksen tai toimikunnan hallituksen jäsen.

3. Ammattiosaajan työkykypassin käyttöönotto

Työkykypassin tavoitteet saavutetaan, kun koulutuksen järjestäjä toteuttaa käyttöönoton suunnitelmallisesti ja vie työkykypassin osaksi koulutuksen järjestäjän toteutussuunnitelmaa.

Käyttöönoton vaiheet ovat:

- Koulutuksen järjestäjän tasolla tehdään päätös käyttöönotosta ja sitoutetaan johto toimintaan.
- Viedään työkykypassi toteutussuunnitelmaan.
- Laaditaan käyttöönoton suunnitelma.
- Luodaan passin suorittamisen seuranta opintosuoritusten hallintajärjestelmään.
- Tiedotetaan työkykypassin käyttöönotosta henkilöstölle ja opiskelijoille.
- Koulutetaan henkilöstöä työkykypassin tavoitteista ja sisällöistä.
- Huomioidaan työkykypassi työpaikkaohjaajien koulutuksessa sekä työpaikalla järjestettävässä koulutuksessa.
- Otetaan passi käyttöön sovittujen toimintaperiaatteiden ja -mallien mukaisesti.

SAKU ry tukee työkykypassin käyttöönottoa ylläpitämällä verkkosivuja henkilöstölle ja opiskelijoille sekä järjestämällä koulutusta ja käyttöönoton ohjausta räätälöityinä koulutuksina. Käyttöönoton tarkempi ohje on SAKU ry:n ylläpitämillä työkykypassin tukisivuilla työkykypassi.fi (koulutuksen järjestäjille suunnattu osio). Lisätiedot sivulla 14.

AMMATTIOSAAJAN TYÖKYKYPASSI

4. Opintojen suorittaminen, seuranta, arviointi ja todistus

Opiskelijan tulee saavuttaa jokaiselta osa-alueelta työkykypassin valtakunnalliset osaamistavoitteet. Työkykypassi kirjataan henkilökohtaisen osaamisen kehittämisen suunnitelmaan (HOKS), ja sitä seurataan koulutuksen järjestäjän käyttämässä opintosuoritusten hallintajärjestelmässä. Passi myönnetään opiskelijalle, kun osa-alueiden tavoitteet on saavutettu. Työkykypassista ei anneta numeroarvosanaa.

Ammattiosaajan työkykypassin osa-alueiden osaamisen arvioi ja kirjaa opintosuoritusten hallintajärjestelmään kunkin osa-alueen opetuksesta vastaava henkilö. Passin osa-alueiden osaaminen osoitetaan näytöissä, portfoliolla tai muulla soveltuvalla tavalla. Mikäli osa-alue suoritetaan oppilaitoksen ulkopuolella, osaamisen arvioi vastuuopettaja tai erikseen nimetty opettaja tai ohjaaja, jonka tehtäviin opetus ja ohjaus luontevasti kuuluvat. Osaamisen tulee olla työkykypassin valtakunnallisten tavoitteiden mukaista ja kytkeytyä sisällöllisesti opiskeltavan alan työkykyvaatimuksiin. Arvioinnin tukena voidaan käyttää opiskelijan itsearviointia ja työpaikkaohjaajan arviointia. Yhtenä arvioinnin perusteena voidaan käyttää opiskelijan terveyttä ja hyvinvointia edistävän käyttäytymisen muutosta.

Ammattiosaajan työkykypassin tavoitteiden mukaisesta osaamisesta tehdään merkintä tutkintotodistukseen. Merkintä tehdään päättötodistusosaan. Päättötodistuksen opintoihin sisältyvät -kohdan alle lisätään lause: "Opiskelija on osoittanut Ammattiosaajan työkykypassin edellyttämän osaamisen."

Opiskelijalle suositellaan annettavaksi erillinen Ammattiosaajan työkykypassi -todistus, jonka pohja on ladattavissa työkykypassin tukisivuilta työkykypassi.fi (opettajille ja koulutuksen järjestäjille suunnatut osiot). Lisätietoa sivulla 14.

Vastuuopettajan tehtävä

- HOKS-kirjaukset:
  - Päätös työkykypassin suorittamisesta kirjataan HOKSiin ja tietojärjestelmään.
  - Suunnitelma siitä, missä tutkinnon osissa työkykypassin osa-alueet suoritetaan, kirjataan HOKSiin.
- Suunnitelma siitä, miten työkykypassin osa-alueet suoritetaan, kirjataan näyttösuunnitelmaan, oppimissuunnitelmaan tai muuhun soveltuvaan dokumenttiin. Osaaminen näytetään näytöissä tai muulla soveltuvalla tavalla, esimerkiksi portfoliolla.
- Oppimisen ohjaaminen.
- Yhteydenpito niiden opettajien kanssa, joiden vastuualueelle suunnitelman mukaiset tutkinnon osat kuuluvat.
- Osaamisen arviointi ml. kirjaaminen järjestelmään: Vastuuopettaja arvioi itse tai vastaa siitä, että osa-alueiden suoritukset kirjataan tietojärjestelmään.
- Todistus: Kun kaikki työkykypassin osa-alueiden suoritukset on kirjattu tietojärjestelmään, opiskelija saa todistuksen Ammattiosaajan työkykypassin suorittamisesta.

Työkyvyn kokonaisuus

Työkykyä voidaan kuvata talon muodossa. Työkykytalossa on neljä kerrosta, joista kolme alimmaista kuvaavat yksilön henkilökohtaisia voimavaroja ja neljäs kerros itse työtä ja työoloja sekä johtamista.

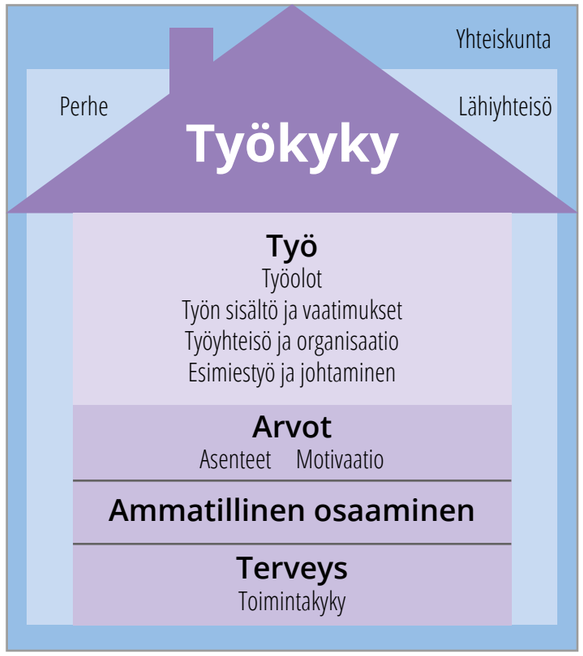

Työkykytalomallin on kehittänyt professori Juhani Ilmarinen. Se perustuu tutkimuksiin, joissa on selvitetty työkykyyn vaikuttavia tekijöitä. ttl.fi/tyohyvinvointi

Työkyvyssä on kysymys ihmisen voimavarojen ja työn välisestä yhteensopivuudesta ja tasapainosta. Työkykytalo toimii ja pysyy pystyssä, kun kaikki kerrokset tukevat toisiaan. Ammattitaito ja oikeat työtavat tukevat työssä jaksamista. Sosiaaliset taidot puolestaan auttavat hankkimaan työssä tarvittavaa tietoa ja tukevat ammatillista kehittymistä. Samalla työhön sopiva arvomaailma ja asenteet lisäävät työmotivaatiota. Työkyky on monista eri osista rakentuva kokonaisuus, jonka kaikkia osia tarvitaan terveyttä ja hyvinvointia edistävään työelämään.

Talon kaikkia kerroksia tulee kehittää jatkuvasti työelämän aikana. Tavoitteena on kerrosten yhteensopivuuden turvaaminen ihmisen ja työn muuttuessa.

Yksilö on luonnollisesti päävastuussa omista voimavaroistaan. Työnantaja ja esimiehet ovat puolestaan päävastuussa talon neljännestä kerroksesta: työstä ja työoloista.

Ihmisen elämään vaikuttaa ympäristö, jossa hän toimii, ja yhteisöt, joihin hän kuuluu. Tällä on yhteyksiä myös työkykyyn. Työkykytaloa ympäröi esimerkiksi koti, perhe, sukulaiset sekä ystävien ja harrastusten tuottamat verkostot. Ympäristöön ja yhteisöön liittyvät asiat voivat vahvistaa tai heikentää työkyvyn eri osa-alueita. Yhteiskunnan rakenteet ja säännöt (esim. työturvallisuuslaki ja työterveyshuoltolaki) vaikuttavat myös yksilön työkykyyn. Vastuu yksilön työkyvyn kehittämisestä ja ylläpidosta jakaantuukin sekä yksilön, työnantajan että yhteiskunnan kesken.

5. Ammattiosaajan työkykypassin työkalut

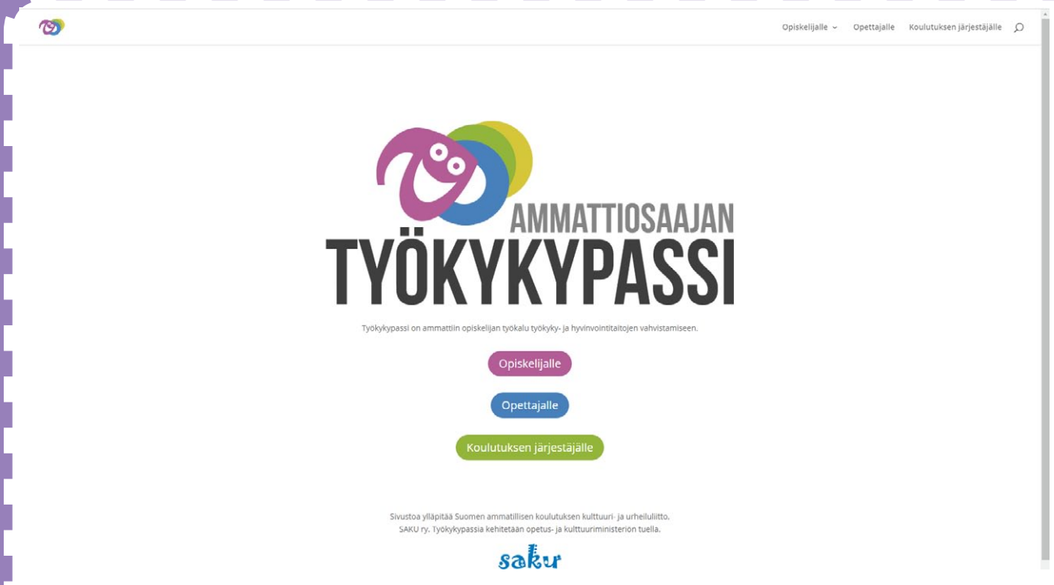

Työkykypassin tukisivusto:

työkykypassi.fi

Uudelle sivustolle on koottu kaikki työkykypassiin liittyvä tieto ja tukipalvelut. Sivusto palvelee niin opiskelijoita, opettajia kuin koulutuksen järjestäjiäkin.

Sivuston sisältönä ovat mm.:

- Opiskelijoille suunnattu osio, josta löytyy helposti luettavaa tietoa työkykyisyydestä sekä Ammattiosaajan työkykypassiin liittyvät tehtäväkortit.
- Työkykypassin käyttöönoton, opetuksen ja ohjauksen tukisivut opettajille ja koulutuksen järjestäjille.
- Ammattiosaajan työkykypassin todistuspohja.
- Ohjeistus mobiililaitteella käytettävän työkykypassi-sovelluksen käyttöön. Työkykypassi-ohjelmisto sisältää opettajien web-käyttöliittymän ja opiskelijoiden mobiilisovelluksen. Opiskelijan mobiilisovellus sisältää tehtäviä mm. työhyvinvoinnin edistämisestä, liikunnasta ja terveystiedosta, työpaikalla oppimisesta, työturvallisuudesta ja ergonomiasta. Ohjelmisto edistää osaamisen kehittymistä myös oppilaitoksen ulkopuolisissa ympäristöissä.

Muista hyödyntää myös näitä sivustoja:

Fyysisen aktiivisuuden edistäminen oppilaitosympäristössä

liikkuvaamis.fi
sakury.net
smartmoves.fi
letsmoveit.fi
liikkuvaopiskelu.fi

Hyvinvoivan oppimisympäristön toteuttamista tukevia julkaisuja Arjen arkin nettisivuilla

lyhin.fi/arjenarkkikirjasto

Oppilaitoksen hyvinvointityön suunnittelun työkalu, Hyvinvoinnin vuosikello Arjen arkin nettisivuilla

lyhin.fi/vuosikello

AMMATTIOSAAJAN

TYÖKYKYPASSI

ISBN 978-952-7186-15-2 (nidottu julkaisu)
ISBN 978-952-7186-16-9 (verkkojulkaisu)
ISBN 978-952-7186-17-6 (pdf-julkaisu)